

z ozirom na živ material' mnenja, da nam ne kaže z njim 'eksperimentirati'. Zaraditega sem še danes uverjen, da: "Zbirki prostih spisnih nalog učencev krškega in litijskega okraja" nedostaja — 'navodila'!... In to še posebno z ozirom na tovarise začelnike, ki so lahko prav dobri teoretiki, a slabi praktiki in zaidejo brez navodila kaj lahko med — 'rokodelce'! Ume se, da z 'navodilom' ne menim na 'nasilni jopič', v katerega se naj vtikajo proste spisne naloge naših učencev in učenk, temveč samo na 'navodilo' kot 'vodnika'. Korak, ki smo ga naredili s prostim spisjem, je tako eminentnega pomena, da nam pojde 'ves up po vodi', če si bo domišljeval vsakdo izmed nas, da je že toliko trden, da dela lahko brez vsakega 'navodila' kot 'vodnika'!... Jaz o samostojnosti g. — a nikakor ne dvomim; ne dvomim pa tudi ne o tem, da ostane 'navodilo' vedno samo 'navodilo' in da igra in da mora igrati tudi tukaj poleg učenceve 'individualnosti' tudi 'individualnost' učiteljeva glavno vlogo. — Saj če dela po enem in istem navodilu 100 ali pa 1000 učiteljev in učencev eno in isto, še to nikakor ni eno in isto, ker ravno v tem se kaže finesa učenceve in učiteljeve 'individualitete', ker sproti izpreminja eno in isto snov. Vsaj meni se vidita temperamet in tudi hipno pataloško duševno stanje — če se smem izraziti tako — dva glavna dela individualitete kot take, in to tako z ozirom na učenca, kakor tudi z ozirom na učitelja!... Pa pustimo to! — Da takim delcem res ni treba prav nobenega 'navodila', bi se ga tov. M. Lichtenwallner — ki mu zaupam v tem oziru rad — gotovo ognil. A da se mu ni ta, ognil bi se mu gotovo dr. Janko Bezjak, o katerem v tem oziru pač lahko trdim, da je merodajen!... Da taka navodila niso sami 'špasi', mi priča 'slovstvo', ki ga je moral tov. M. Lichtenwallner temeljito predelati, preden je napisal onih 1. do 37. in 39. do 42. strani 'navodila'. Vsaj jaz smatram to 'navodilo' po mojem okusu!... Ravno kar omenjenih 42 strani preštudiraš lahko en dopoldne in seznaniš se z vsem, česar ti treba za prosto spisje, da se ne boš zaletaval iz ekstreme v ekstrem in zašel koncem vseh koncev med — 'rokodelce'!... Vidi: "Prosto spisje v ljudski šoli". M. Lichtenwallner, stran 36. do 37. in str. 1. do 37. do 42. — Koliko dobrega na tako pičlem prostoru!... Ej, in to so momenti, ki bi jih brez 'navodila' prezrla kaj lahko tudi najboljša učna moč! — G. — a išče v "Zbirki prostih spisnih nalog učencev krškega in litijskega okraja" tudi — velikih idej! Ker jih ne najde, pa toži da mu je 'šel up po vodi'! — Velikih idej, vsaj po mojem mnenju, v takih delcih itak ni iskati. Pač pa lahko iščemo v takih delcih lepe misli, ki nas vodijo, kot spreten vodnik, da ne zaidemo med 'rokodelce'. Zaraditega pa trdim iznova, da bi 'navodilo' "Zbirki prostih spisnih nalog učencev krškega in litijskega okraja" prav nič ne škodovalo, temveč samo koristilo. Saj komur ni do 'navodila', ga itak lahko preskoči!... Nismo pa še vsi tako samostojni, da bi ne šli radi za dobrimi 'vodniki'! — Nikdar in nikjer pa še nisem trdil, da naj metoda ne bo prosta. Nasprotno!... Saj nedolžno 'navodilo' menda vendar ne zaduši 'individualitete'? — Pri komur bi bilo to mogoče, ne bo storil dosti z 'navodilom', še manj pa brez istega!... Končno pa omenjam, da sem vesel vsake stvarne kritike. Pameten človek se je ne more bati! — Nekam čudno pa dirne človeka 'frčanje', ki 'frčič' tuintam — 'iz različnih vzrokov' — brez potrebe v "Odlomku iz spisnega pouka". Ali ne? — Pa brez zamere g. — a!... Saj v vrlinah "Zbirke prostih spisnih nalog učencev krškega in litijskega okraja" sva vendar-le oba mnenja, da je toliko vredna, da si jo naj nabavi vsaka šola, vsak učitelj! — Pa naj ima že 'navodilo' ali ga pa nima. J. P. D.

Kulturno delo.

+ Odbor „Slovenske Matice“ javlja: Udom „Slovenske Matice“ v vednost, da je „Zemljevid slov. zemlje“ v pisavi skoro izdelan in izide najbrže letos.

Glasom § 3, al. 2. „Matičnih“ društvenih pravil se plačuje letnina v prvi polovici vsakega leta.

Vsak ud, ki se zgleda kasneje, nego določa gorenji rok, ne more več reflektirati na izdaja tistega leta.

Politiški pregled.

* V razpravi o rekrutnem kontingentu v državnem zboru so poudarjali vsi govorniki potrebo miru, Šusteršič v imenu Jugoslovancev, da so za mir, ker v slučaju vojne bi se morali boriti proti lastnim bratom. Rekrutna predloga je sprejeta z 209 proti 103 glasovom.

* Srbija. Belgrajski vojaški krogi sodijo, da šanse vojne med Avstrijo in Srbijo za poslednjo niso neugodne. Računa se, da bo Avstro-Ogrska v najboljšem slučaju imela na razpolago 500.000 mož. Od teh jih bo rabila

v Bosni 100.000, proti Črni gori 100.000, proti Srbiji bi jih tedaj preostalo samo 300.000 mož. S temi pa se upajo Srbi uspešno boriti. Če se bo ta račun ujemal, bo pokazala bodočnost. — Iz Belgrada poročajo: Vse vojaške komisije so proglašene permanentnim in izdajajo navodila za slučaj vojne. Vojni minister general Živković daje vsak dan točne raporte. Nasproti miroljubnim izjavam v inozemstvu stoji v Belgradu vse v vojnem razpoloženju in vse je pripravljeno, da se Belgrad izprazni. Vojna uprava je ponovno urgirala naročbe vojnega materiala v inozemstvu. Listi ne priobčujejo več nikakih vojaških vesti. V krogih skupščinskih poslancev izjavljajo, da za Srbijo ni več nikakega izhoda nazaj, ker vsaka vlada, ki bi popustila, bi takoj padla in bi nastala revolucija v deželi. Za Srbijo ni drugega izhoda nego vojna. — Vrhovno poveljstvo operacijske vojske, ki jo Srbija v slučaju vojne proti Avstro-Ogrski postavi na bojno polje, prevzame baje sam kralj Peter. Načelnik generalnega štaba bo general Putnik.

* Prvi katoliški shod v Belgiji. V Mechelnu se vrši od 23. do 26. septembra t. l. prvi shod belgijskih katoličanov; bavil se bo z napredkom in bodočnostjo katoliških društev in ustanov. Kongres bo deloval v šestih oddelkih: verstvo, nrvnost, delo usmiljenja, gospodarska in socialna vprašanja, šolstvo in mladina ko zapusti šolo, tisk, propaganda itd., znanost in umetnost, katoličanstvo v naselbinah.

Vestnik.

Piruhi za slovensko mladino. Prijatelj slovenske mladine sporočamo, da se Rapetov 1. zvezek „Mladini“ že razpošilja in si ga vsakdo lahko naroči v Učiteljski tiskarni za 1 krono, s poštnino pa 10 h več. Vsaka šola naj si naroči vsaj toliko zvezkov, kolikor ima razredov. Pričakujemo pa, da bo slovensko učiteljstvo priporočalo te lepe knjige slovenski mladini v nakup. Slapska 1. zvezek bo vezan prihodnji teden, Ganglov 1. zvezek se pa tiska! — Pač lepi piruhi za pridno slovensko mladino!

Na šoli v dolenskih Toplicah se sprejme supletinja. Reflektantinja naj se oglasi pri tamkajšnjem šolskem vodstvu.

Osebnosti na Kranjskem. Za provizorično učiteljico in voditeljico šole v Bukovci je imenovana I. Merharjeva. Namesto obolele gospe I. Jakličeve je imenovana na dobropoljski ljudski šoli A. Martinčeva. — P. Dežmanova, doslej učiteljica na Krtni, je prestavljena v isti lastnosti v Radomlje.

Učiteljski krožek št. Vid pri Ljubljani ima svoj sestanek 1. aprila popoldne ob 4. uri pri „Slepem Janezu“. Gostje dobro došli! Na zdar!

Češkoslovenska vzajemnost. „Češko dež. pomožno društvo za jetične bolnike“ namerava zgraditi I. češki sanatorij za pomilovanja vredne jetične bolnike, in v imenu češkoslovenske vzajemnosti društvo apelira na vse zavedne Slovence, da s tem izkažejo svojo slovanko ljubezen do bratskega češkega naroda, ako bodo naročili in kupovali srečke po 1 K. Glavni dobitek je 40.000 K, ostali dobitki so v vrednosti 60.000 K. — Izid srečkanja, ki se bo vršilo dne 2. grudnia 1909., se v časniki pravčasno naznani. Narodne trafikante, trgovce in gostilničarje, ki bi pri dobrem zaslužku hoteli prevzeti razpečevanje naših srečk, vljudno prosimo, naj nam naznani svoj naslov: Jubilejska loterija, Praga I, Ferdinandova ul. št. 339.

Iz seje c. kr. ožjega in pomnoženega šol. sveta toliminskega. Imenuje se krajnega šol. nadzornika za Ljubinj in Police Enemu učitelju se dovoli 3 tedenski dopust zaradi bolezn. C. kr. ministrtvo za uk in bogočastje je zavrnilo utok vaščanov Bavška zastran ustanovitve ekskurendne šole. Ekskurendna šola v Bavšici se potemtakem otvori s 1. septembrom t. l. Razpišejo se naslednja službena mesta: a) nadučitelja: dvorazrednice v Podbrdu in Beginj; b) učiteljev-voditeljev; enorazrednice Reka-Straža, Bukovo, Čadrg-Laz, Gorje, Idrsko, Kal, Kamno-Volarje, Log, Otalež, Ponikve, Slap, Sela-Log, Smast, Št. Viška gora, Novake, Orehek, Stržišče, Borjana, Plužne, Strmec, Poljubinj, Pečine, Poljice-Vrh, Rusti; c) učitelja petrazrednice v Tolminu in Bovecu; d) učiteljice štirirazrednice v Cerknem in dvorazrednice v Drežnici. Za morebitno ustanovitev potovalne šole Stanovišče-Podbela se bo vršil komisionalni ogled. Vzame se na znanje več nakazov in ugotovi razne račune. I. E.

Umrla je v Komendi mati mengiškega nadučitelja, gospa Margareta Letnarjeva. Vzorni ženi blag spomin.

Zgradba državne obrtne šole v Ljubljani se je zopet — odložila. Vlada pravi baje, da je stavbni prostor močvirin.

Na Jesenicah je umrl nadučitelj nemške ljudske šole Lad. Pospischi. E. i. p!

Imenovanje. Minister poljedelstva je imenoval vinarskega pristava Josipa Zaba vnika v Gradcu za vinarskega nadzornika druge vrste na Primorskem.

Domača čipkarska obrt na Gorickem. Varušvo zavoda za pospeševanje obrti v Gorici se je obrnilo s prošnjo na c. kr. mi-

nistrstvo za javna dela, da bi se mu dala na razpolago zmožna učna oseba v namen, da bi se v posameznih okrajih domače obrti izučile čipkarice za navadne in benečanske čipke.

Splošno slovensko žensko društvo v Ljubljani je sklenilo od časa do časa izdajati publikacije, v katerih bi se razpravljala vsa štenstva se tičoča vprašanja. Tudi leposlovne stvari iz ženskega peresa bi se objavljale. Prispevki (spisi) za prvo tako brošuro naj se pošljejo na gori imenovano društvo.

Zveza slovenskih pevskih društev v Ljubljani je imela dne 14. t. m. občni zbor. Zastopanih je bilo 19 društev. Zvezi na čelu ostane dr. Vladimir Ravnihar, za zveznega pevovodjo pa je namesto gospoda Mateja Hubada, ki je iz zdravstvenih ozirov začasno odklonil, izvoljen dr. Kozina.

Obrtno šolstvo v Solkanu. V Solkanu se je ustanovil stalni potopni pouk za mizarje. Pouk je neobvezen. Potovalni učitelj je na razpolago vsak dan od 8. do 12. ure dopoldne onim mizarjem, ki želijo vsakovrstnih strokovnih pojasnil. Med tem časom si lahko vsakdo ogleda vzorne predloge stavbnega in pohištvenega mizarstva, kakor tudi vzorce tehnično dovršenih del, ki se jih v slučaju porabe tudi lahko izposoja. Pouk v strokovnem risanju je razdeljen v dva tečaja, in sicer za mojstre v četrtkih ob 6. do 8. ure zvečer in za pomočnike ob nedeljah od 10. do 12. ure. Da se v Solkanu zna ceniti važnost strokovne izobrazbe, prleča to, da se občina ni ustrašila stroškov, nastalih z razpolago učnih prostorov in da se je prijavilo v risarske kurze 77 mojstrov, oziroma pomočnikov.

Ruski akademiki obiščejo v poletju Ljubljano in ostanejo 10 dni v nji, da si jo ogledajo. Letošnje velike počitnice bodo porabili v to, da napravijo izlet na slovanski jug. Potovali bodo preko Carigrada v Sofijo, Belgrad, Zagreb in Ljubljano. Iz Ljubljane potujejo preko Dunaja v Prago, iz Prage preko Krakova pa nazaj na Rusko.

Pozor! Tvrška V. J. Havliček in bratov v Podebradih, slavnoznaniz izvozni dom platnenih in rokotvornih vzorcev in modnega blaga, založena l. 1887., najstarejše in najprvo češko podjetje te vrste v kraljestvu Češkem, pošilja na zahtevo novo zbirko vzorcev blaga za zabave in plese zadnjih novosti in spomladanskega blaga za dame in gospe. Priporočamo najtopleje to domačo slovansko tvrdko kot najsolidnejše podjetje.

Obrtno šolstvo.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko je izdala dne 20. februaria 1909, št. 4234, v prilogi šoli odrasli mladini ta-le velevažen in času primeren razpis:

Med kulturnimi vprašanji, ki čedalje bolj zbujejo splošno pozornost, stoji v ospredju skrbstvo za pridobitno mladino. Položaj dečkov in deklic, ki so bili odpuščeni iz ljudske šole in ki stopijo že s 14. letom v življenje, da bi si ondi česa pridobili, je v resnici zelo težaven. Ko si volji svoj poklic, jih pri tej priliki v zaželeni meri ne podpira niti šola, niti lastni ljudje, niti javnost. Zaraditega si dostikrat izvolijo svoj poklic, ne da bi bili zanj sposobni in ne, da bi imeli v njem kako prihodnost. Vodi jih le slučaj in zgodi se, da v dobi od šole do vojaštva, ko bi telo in duh morala še le dozorevati in ko še nimata zadostne odporne sile v sebi, ostanejo brez vsake primerne duševne in fizične pomoči

Le prepogostokrat se zaraditega, zlasti po mestih in industrialnih krajih zgodi, da zaide mladina na napačna pota, da se telesno izprija, da duševno in nrvstveno propada in končno zabrede v zločine.

Neogibno je torej potrebno, da se takšne ljudi štiti, da se mladino, ki je z vnmom pri svojem poklicu, podpira pri vzgoji. V splošno korist je, da se njeno duševno prizadevanje pospešuje, ker je s tem prizadevanjem dozorelost in praktična naobrazba pridobitne generacije v gospodarskem boju v tesni zvezi.

Vsemu obrtnemu stanu mora biti torej močno pri sreju kakovost naraščaja. Mora se pa zanimati tudi zato, da se odpravi občutno nedostajanje vajencev in zlasti vajenk v primeri z onimi pridobitinskimi poklici, ki takoj nujajo zaslužek. To je izvedljivo, če se izboljša skrbstvo za vajence, če deluje šola pri posredovanju učnih mest in če se dvigne splošna naobrazba in zanimanje vajencev. Končno je mojstrom treba dati možnost, da si vzgoje primeren obrtni naraščaj, ne da bi sprejemali vajencev popolnoma v svojo hišo, proti čemur so ravno takšni mojstri, ki stoje dobro in ki bi mladini kot praktični vzgojitelji bili posebno koristni iz raznih nagibov.

Kot najnujnejše naloge je na označenem polju smatrati sledeče odredbe:

1.) Napravo in podporo vajenskih domov za stanovanje in prehrano onih, ki so že vajenci ali ki mislijo vajenci postati. Taki domovi bi dajali navodila in pojasnila za volitev poklica in bi bili v ozkem stiku z javnimi posredovalnicami za delo, z obrtnimi zadrugami, s šolskimi oblastvi in s šolskimi vodstvi. Na ta način bi bilo možno dognati, koliko pomožnih sil je treba in kakšno obrtno prihodnost da imajo. Če bi se šolskim vodstvom po mestih in občinam po deželi sporočalo, bi ona tudi lahko poročala, koliko naraščaja je odondod vsak čas pričakovati.

2.) Na drugi strani je neogibno potrebno, da se osnujejo in pospešujejo mladinska zavetišča, to je bivališča za vajence oziroma vajenke in mladinske delavce v prostih urah. Ondi bi se priločno vajenci, ki so v prehrani pri svojih delodajalcih, s prebivalci vajenskih domov, kakor tudi z mladimi pomočniki shajali družabno pri zabavnih in poučnih prireditvah.

3.) V zvezi s temi zavetišči je tudi potrebno, da se ob nedeljah prirejejo splošne veselice zabavne ali pa poučne vrste. Predavanju bi morala biti prilagojena naziranju obrtne mladine in bi morala obravnavati praktično zanimive in zbujujoče predmete. Glasbene in deklamatorske prireditve bi jim bile pa v boljše razvedrilo.

Za vse to bi bila v vsaki deželi poklicana skrbstvena komisija za obrtno mladino, ki bi dajala v dosegu teh smotrov primerne nasvete in prevzela nadzorstvo nameravanih mladinskih naprav.

Za uspešno učinkovanje na tem polju bi bilo seveda tudi treba sodelovanja probujenih interesentov. Praktično izkušeni in stvari naklonjeni podjetniki, in sicer primerni interesente dajali bi lahko stvarno dragocena navodila in bi v najboljši meri pripomogli, da se vse to uresniči.

Vsled odloka c. kr. ministrstva za javna dela z dne 3. novembra 1908, št. 125-XXIV/9233, se mestnemu magistratu naroča, naj zaslavlja šolski odbor ondotne obrtne nadaljevalnice, kakor tudi obstoječe obrtne zadruga in druge obrti naklonjene korporacije in zavode v teh navodilih s stališča ondotnih lokalnih razmer vpoštevajoč morebiti že obstoječe tozadevne naprave, katere bi bilo razširiti in podpirati, poda svoje obširnejše utemeljeno mnenje.

K predmetu je poročati najkasnej v teku šestih tednov.

C. kr. deželni predsednik: Schwarz I. r.

Razgled po šolskem svetu.

— **Katoliško vseučilišče v Solnogradu.** Društvo za ustanovitev katoliškega vseučilišča v Solnogradu je imelo te dni svoj občni zbor. Blagajniško poročilo izkazuje 3 milijone 154.000 K imetja.

— **Nemški šulferaju** je za l. 1909. začasno dovolil za razne potrebe nemškega šolstva na Koroškem 40.000 K.

— **Cvetoča podružnice nemškega šulferajna** je, kakor poroča „Grazer Tagblatt“, v Borovljah na Koroškem, število članov se je zvišalo od 202 v letu 1907. na 226 v l. 1908. Ravnotako so se pomnožili tudi dohodki izdatno (1907: 808 K 88 v, 1908: 1035 K 3 v). Podružnica je pridobila v letu 1908. nič manj nego šest novih ustanovnikov s skupno 240 K.

— **Rusija** potrebuje 20.000 učiteljev za ljudske šole. Na Ruskem bodo uvedli sedaj splošno šolsko obveznost. Vsa ona mesta in vasi, ki še do sedaj niso imela šol, grade prav pridno poslopja zanje in snujejo šolska okrožja. Za te nove šole potrebujejo velikansko množino šolskih učnih oseb. Za prvi čas se jih bo potrebovalo do 20.000. Učiteljska na Ruskem ne morejo dati toliko število učnih oseb, zato si bodo morali pomagati s tem, da začasno namestijo izsluzene vojake in uradnike kot učitelje, kar pa seveda ne bo na veliko korist narodni prosveti. Da bo kolikor mogoče več izsolanih učiteljev, bo država osnovala nova učiteljska po vseh gubernijah.

— **Profesor Wahrmond na dopustu.** Iz Prage poročajo, da pojde znani profesor dr. Wahrmond za letnega semestra na dopust v učne svrhe. Prof. Wahrmond je v zimskem semestru zaradi bolezn le malo predaval.

— **Otroci in drevesa.** V državnih šolah na Švedskem zasadijo šolski otroci vsako leto 500.000 drevese ter pomagajo tako izvrševati načrt švedskega poljedelskega ministrstva glede pogozdovanja.

Z gospodarskega polja.

— **Beda v Istri.** Po celi Istri vlada huda beda. Za njeno olajšanje je dovolilo notranje ministrtvo podpore v denarjih, in sicer za okraja Koper in Pulj 50.000, Poreč, Pazin 70.000, Lošinj 10.000 in za Volosko 20.000 kron.

— **160 do 200 jajc** na leto dobiš od kokoši, ki so odgojene s skrbnim odbiranjem in ki se redijo v kurnikih skrbnih perutninarjev. Domača kokoš pri navadni rejji znese komaj polovico tega v tretjem letu, ko je kokoš najbolj nesna.

— **Sadno drevje naj se sadi** na pravo mesto. Treba mu je ugodne leže in dobre zemlje, sicer nam ne bo delalo nobenega veselja. Puste leže, mrazne leže, nizke leže, kamnita zemlja, tanka zemlja, vse to ne velja za sadno drevje. Sadnemu drevju treba globoke in rodovitne zemlje in ugodne prisojene leže.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!